

Pregled stanja stomatološke zaštite u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Ante Pribudić

Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

Ključne riječi: stomatološka zaštita, Splitsko-dalmatinska županija

U sklopu projekta Županijsko zdravlje ZZJZ Splitsko-dalmatinske županije načinjen je i uvid u stomatološku zdravstvenu zaštitu, organizaciju i provođenje predviđenih programa. S javnozdravstvenog motrišta zanimljiva su tri područja: organizacija i kadrovska struktura, dječja i preventivna stomatologija, sprječavanje i kontrola zaraze pri pružanju stomatološke zaštite.

Stomatološka zaštita u Splitsko-dalmatinskoj županiji organizirana je na primarnoj i sekundarnoj razini. Primarna stomatološka zaštita organizirana je kroz mrežu ugovornih stomatoloških timova s HZZO-om. Standard mreže je 1 tim na 2200 osiguranika (min 1100 osiguranika, max 3300 osiguranika). Sekundarna stomatološka zaštita organizirana je u Specijalističkoj stomatološkoj poliklinici u Splitu za cijelu županiju, te preko mreže specijalističkih timova za ortodontiju HZZO-a, (standard mreže je 8000 osiguranika do 18 godina starosti).

Ukupno u SDŽ ima 233 ugovorna tima polivalentne stomatološke zaštite na 456 539 osiguranika, što čini 1959 osiguranika po timu, što je unutar propisanih standarda. Tomu treba pridodati i 109 timova (veliki broj radi bez asistenta) u privatnim ordinacijama bez ugovora s HZZO-om. Na žalost nisu ravnomjerno raspoređene. Čak 11 od ukupno 39 općina nemaju stomatološke ordinacije.

PODRUČJE	STATUS					UKUPNO
	UGOVOR S HZZO-om				BEZ UGOVORA	
	DOM ZDRAVLJA SDŽ	ZAKUP	PRIVATNI PROSTOR	UKUPNO		
Imotski	4	6	6	16	0	16
Hvar	1	4	0	5	2	7
Brač	1	5	0	6	6	12
Vis	1	1	0	2	0	2
Makarska	0	7	4	11	4	15
Šolta	0	1	0	1	0	1
Vrgorac	1	3	0	4	0	4
Sinj	1	13	9	23	2	25
Omiš	0	9	2	11	3	14
Trogir	0	6	5	11	5	16
Kaštela	2	7	7	16	3	19
Solin	0	7	6	13	0	13
Split	6	58	50	114	84	198
SDŽ	17	127	89	233	109	342

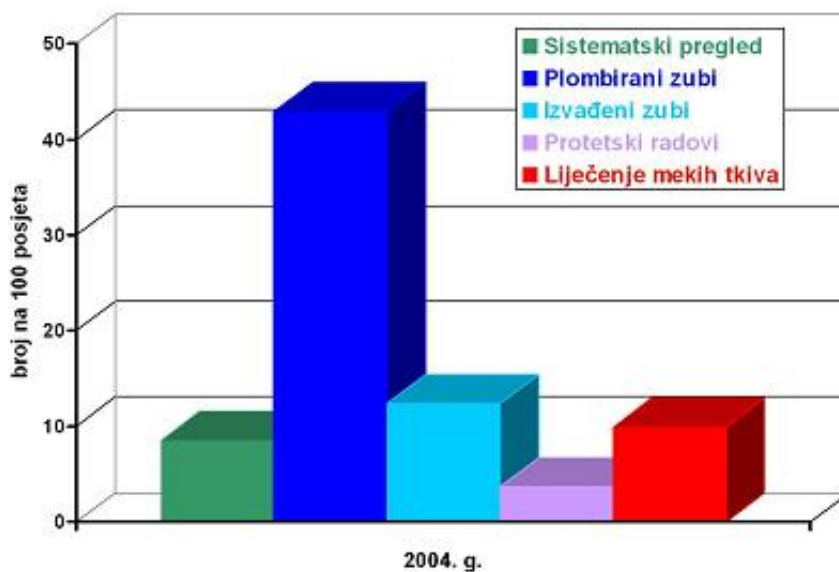
Tablica 1. Stomatološki timovi po ispostavama Zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije (bivši Domovi zdravlja) u 2005. godini u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Prema pristiglim izvješćima zabilježeno je 370 917 posjeta, plombirano 159 232 zuba, izvađeno 46 128 zubi, 36 622 liječenja mekih tkiva i načinjeno 13 734 protetska rada.

	Osiguranci			Posjeti	Sistematski pregledi	Obavljeni radovi			
	U evidenciji	Od toga koristilo	%			Plombirani zubi	Izvađeni zubi	Protetski radovi	Liječenje mekih tkiva
Imotski	16057	8478	53	20277	0	12667	3848	728	916
Hvar	1726	3446	50	8194	436	3346	856	230	601
Brač	10369	4574	44	13614	329	5743	1456	764	1884
Vis	2940	1854	63	3129	77	1004	873	291	245
Makarska	12323	8310	67	15843	620	9277	1870	883	566
Šolta	855	855	100	1232	5	182	104	53	9
Vrgorac	3502	1967	56	5539	263	3370	621	202	75
Sinj	33109	21781	66	51899	1673	22448	8063	2200	6689
Omiš	10181	8237	80	21604	38	4142	2107	1346	2982
Trogir	17987	11824	66	24213	4714	9914	3839	915	2800
Kaštela	18740	9393	50	25415	1256	8052	3045	514	3884
Solin	13891	6334	46	20203	1098	5578	3369	548	117
Split	114978	61400	53	147183	20235	68770	15607	3881	15129
Ukupno u Županiji	279383	153079	55	370917	31528	159232	46128	13734	36622

Izvor: MN N-01-25

Tablica 2. Osiguranci, posjeti, pregledi i obavljeni radovi u stomatološkoj djelatnosti po ispostavama ZZJZ SDŽ na području Splitsko-dalmatinske županije u 2004. godini

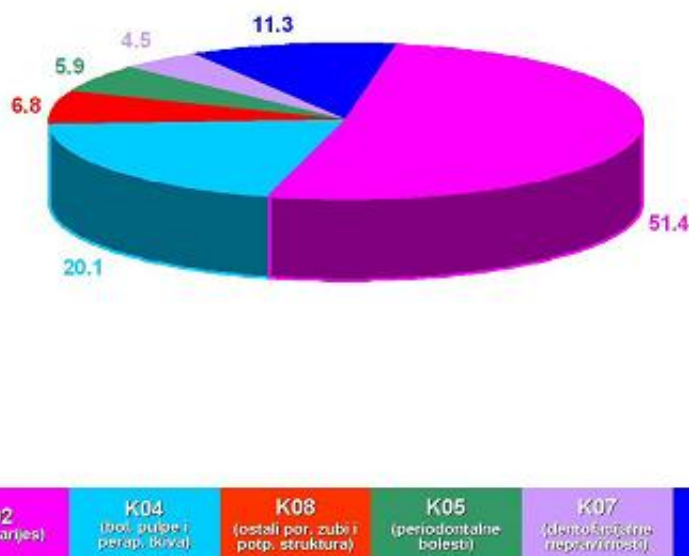

Slika 1. Broj sistematskih pregleda, plombiranih zubi, izvađenih zubi, protetskih radova i liječenja mekih tkiva na 100 posjeta u 2004. godini u Splitsko-dalmatinskoj županiji

Zdravstvenu zaštitu koristilo 55% osiguranika, što znači da 45% nije obavilo propisani preventivni pregled. Najčešće zabilježene dijagnoze u 2004. godini bile su: zubni karijes, slijede bolesti pulpe i periapikalnih tkiva, ostali poremećaji zubi i potpornih struktura, periodontalne bolesti te dentofacijalne nepravilnosti.

Br.	Naziv bolesti ili stanja	MKB	Dobne skupine				
			0 - 6	7 - 19	20 - 64	65 i >	Ukupno
01.	Poremećaji u razvoju i nicanju zubi	K00	883	7178	898	166	9125
02.	Zadržani (retinirani) i uklješteni (impaktirani) zubi	K01	47	524	840	15	1428
03.	Zubni karijes	K02	6542	46349	84042	11597	148530
04.	Ostale bolesti čvrstog zubnog tkiva	K03	218	2060	8390	1633	12301
05.	Bolesti pulpe i periapikalnih tkiva	K04	2180	15222	34440	8344	58186
06.	Akutni i kronični gingivitis	K05.0 - K05.1	392	1704	5756	2153	10005
07.	Akutni i kronični periodontitis i periodontoza	K05.2 - K05.4	13	521	3344	1639	5517
08.	Ostale periodontalne bolesti	K05.5 - K05.6	5	204	970	344	1523
09.	Ostali poremećaji gingive i bezubnog alveolarnog grebena	K06	2	145	916	377	1440
10.	Dentofacijalne nepravilnosti (uključujući malokluziju)	K07	293	11589	1011	78	12971
11.	Ostali poremećaji zubi i potpornih struktura	K08	385	4132	10451	4757	19725
12.	Ciste oralnog područja koje nisu svrstane drugamo	K09	1	110	242	120	473
13.	Ostale bolesti čeljusti	K10	42	314	868	197	1421
14.	Bolesti žlijezda slinovnica	K11	0	16	181	74	271
15.	Stomatitisi i srodna oštećenja	K12	565	949	2386	951	4851
16.	Ostale bolesti usana i oralne sluznice	K13	50	405	522	334	1311
17.	Bolesti jezika	K14	9	13	85	60	167
Ukupno bolesti ili stanja		K00 - K014	11607	91435	155342	30839	289223

Tablica 3. Utvrđene bolesti i stanja u stomatološkoj djelatnosti na području Splitsko-dalmatinske županije u 2004. godini

Slika 2. Udio (%) utvrđenih bolesti ili stanja usta i zubi u svim dobnim skupinama u 2004. godini u Splitsko-dalmatinskoj županiji.

Preko 90% svih bolesti usne šupljine, uključujući dentalni karijes i parodontne bolesti mogu se prevenirati. Stoga prevencija u stomatologiji zauzima važno mjesto, naročito iz javnozdravstvene perspektive (preko 90% pučanstva pati od zubnog karijesa i parodontnih bolesti).

Prevencija u stomatologiji započinje vrlo rano, praktično začecem. Već u trudnoći majka pravilnom prehranom potpomaže pravilan razvitak orofacijalnog sustava. Fluor zbog svojeg karijes protektivnog djelovanja također zauzima važno mjesto u prevenciji karijesa, te se koristi kao dodatak u prehrani u vrijeme odontogeneze (u vodi, mlijeku, soli, tabletama itd.). Najvažnija preventivna mjera, pravilno održavanje oralne higijene, redovito započinje pojavom prvih mliječnih zubi i traje cijeli život.

Postoje tri koncepta preventive u stomatologiji.

a) Koncept skupne prevencije - ciljane skupine (trudnice, dječji vrtići, škole), naglašena je želja obuhvatiti cjelokupnu populaciju, primjeren za siromašnije zajednice.

b) Koncept ciljane individualne prevencije - okrenut pojedincu, vrlo učinkovit, ne obuhvaća cjelokupnu populaciju, primjeren za bogata društva.

c) Mješoviti koncept - uglavnom prihvaćen u razvijenim europskim zemljama.

Na žalost kod nas više ne postoji organiziran sustav skupne prevencije, a definitivno ne spadamo u visoko razvijene zemlje s visokim zdravstveno-higijenskim standardom.

Potrebno je osmisliti novi koncept skupne prevencije s posebnim naglaskom na zdravstveni odgoj i rad s ciljanim skupinama (trudnice, vrtići i škole).

U stomatološkoj praksi, pri radu, dolazi se u dodir s krvlju, sekretom usne šupljine i sekretom dišnih putova. Pacijenti i osoblje izloženi su patogenim mikroorganizmima uključujući CMV, HBV, HCV, HSV tip 1 i 2, HIV, Mycobacterium tuberculosis, staphylococci, streptococci i ostalim virusima i bakterijama koje nastanjuju ili inficiraju usnu odnosno respiratornu sluznicu. Doticaj sa slinom, prilikom bilo kojeg zahvata u usnoj šupljini, smatra se kontaktom sa zakrvavljenom tekućinom. Stoga se pri radu u stomatološkoj djelatnosti posebnu pozornost posvećuje mjerama za sprječavanje i kontrolu zaraze, općim mjerama (sterilizacija instrumenata, kontrola sterilizacije, dezinfekcija radnih površina i opreme, dezinfekcija prostora, evidencija o utvrđenim krvno prenosivim bolestima unutar ordinacije), mjerama osobne zaštite (upotreba zaštitnih sredstava – rukavice, maske, naočale, radna odjeća, upotreba sredstava za jednokratnu upotrebu – igle, šprice, skalpeli, čaše, sisaljke itd., rad uz asistenciju, obavezno cijepljenje protiv hepatitisa B). Na žalost veliki broj ordinacija još uvijek nema pravilnikom propisani vlažni sterilizator (stomatološki nastavci se ne mogu sterilizirati u suhom sterilizatoru). Također se ne provodi redovita kontrola sterilizatora, a različitost pristupa pri izboru metoda i sredstava zaštite ukazuje na potrebu izrade Pravilnika o postupanju pri radu u stomatološkoj praksi.

Kontakt: Ante Pribudić, dr. stom.

Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

Vukovarska 46

21000 Split

tel 021 40 11 84

e-mail adresa: ante.pribudic@st.htnet.hr